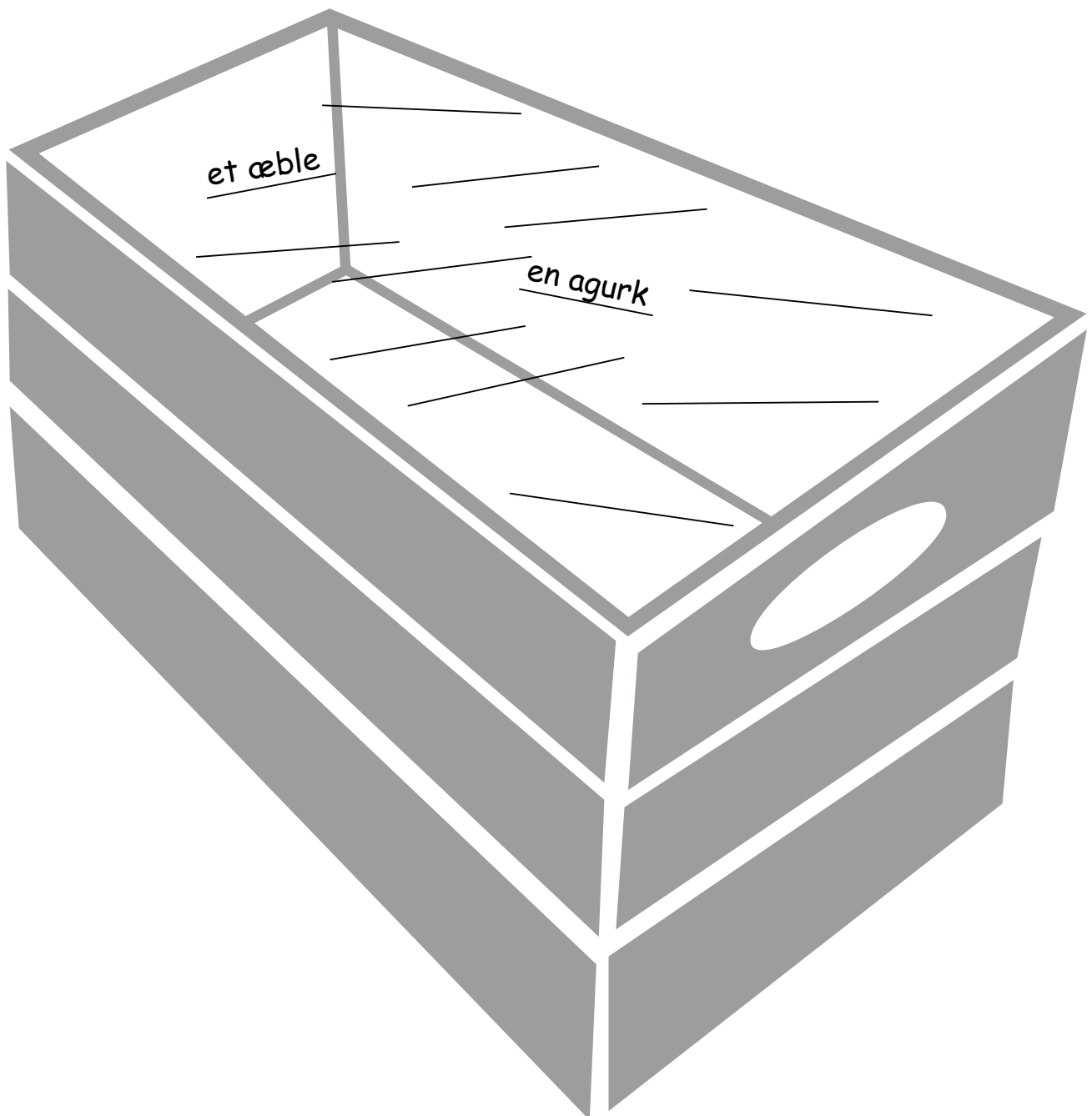

Øvelse

Pak en kasse med frugt og grøntsager.

Øvelse

Her er en bunke navneord. Flyt dem ind i kasserne nedenfor.
Hvis der er ord, du er i tvivl om, kan du lave en kasse for sig og skrive, hvad det er for en særlig kasse.

skov pels have tærte kasse alder by besøg kande
 bord båd gæst stol sti tante flødebolle
 pakke klokke kat kran ven
 dame himmel humør kage due havn

Ord om ting

Ord om steder

Ord om levende væsner

Ord om begreber

Øvelse

Vælg et bestemt bogstav, og slå op i ordbogen under det bogstav. Find navneord, der begynder med det bogstav, og skriv dem ind i en af de fire kasser.

Ord om ting

Ord om steder

Ord om levende væsner

Ord om begreber

Øvelse

Her er en lille historie om Søren.
Find navneordene i historien, og sæt streg under dem.
Hvad er det for nogen navneord? Er der nogen af ordene,
som du synes hører sammen i mindre bunker?
Prøv at lægge navneordene i forskellige bunker.

Her er Søren,
som er gift med den pige,
som malkede den ko,
som stangede den hund,
som bed den kat,
som fangede den mus,
som åd det korn,
som var i det hus,
som Søren byggede.

Fra *Læs med Læsefidusen* af Annette Christiansen & Jette Løntoft

Jeg kan li at klappe katte
når de ikke flår og kradser.
Jeg kan li at prøve hatte
og slå søm i store kasser.

Jeg kan li at vælte piger
og slå klatter når jeg maler.
Jeg kan li når solen stiger.
Jeg kan li når sneen daler.

Jeg kan li at åbne pakker.
Jeg kan li at knalde poser.
Jeg kan li kulørte frakker
og lakrids og røde roser.

Jeg kan li en hest der vrinsker.
Jeg kan li at stå på ski.
Jeg kan li en masse men'sker.
Jeg kan nemlig li at li!

Fra *Tante Andante*, 1985

Øvelse

Forfatteren Halfdan Rasmussen har skrevet et digt om alt det, han godt kan lide.

Find navneord i teksten her på siden, og streg dem under. Skriv navneordene ind i kasserne.

Navneord om små og store ting	Navneord om steder og vejr	Navneord om mennesker, dyr og planter

Øvelse

Find navneord i teksten om **noget, man kan spise**, og sæt streg under dem.

Se godt på de øvrige navneord, og find navneord, der handler om **noget, man ikke kan se eller holde på med sine hænder**.

Sæt streg med en anden farve, eller skriv dem på en særlig liste.

Kostråd

Det er nemt at spise dig flot og stærk. Her er nogle gode råd. Følger du rådene, får du energi til at dyrke sport, lave lektier og vokse. Og der skal meget mad til, for netop nu vokser du rigtig meget.

- Spis frugt og mange grønsager hver dag.
- Spis ofte fisk og fiskepålæg. Vælg forskellige slags.
- Vælg kød og pålæg med lavt fedtindhold.
- Spis meget brød og gryn.
- Spis kartofler, ris eller pasta hver dag.
- Vælg mælkeprodukter og ost med lavt fedtindhold.
- Brug kun lidt smør, margarine og olie – og spar i øvrigt på sukker og salt!

Kilde: Mejeriforeningen, *Kost & godt*, 2004
www.mejeri.dk

Øvelse

Sådan står der i en pjece, der skal få os alle sammen til at spise sundere.

Her kommer nogle spændende opskrifter, som I nemt kan lave derhjemme. PRØV DEM!

Morgenmad

Havregryn, bananskiver og rosiner med mælk

½ skive rugbrød med ost

½ skive groft brød med marmelade

1 glas appelsinjuice og 1 kop te

Frokost

½ skive rugbrød med torskerogn, citron og karse

½ skive rugbrød med æg, purløg og en tomat

En skive grovbrød med leverpostej, klappet sammen om et salatblad og et stykke agurk

Tre små gulerødder, ½ banan og ¼ liter letmælk.

Kilde: Mejeriforeningen, *Kost & godt*, 2004
www.mejeri.dk

Prøv at gøre opskrifterne mere spændende ved at sætte tillægsord ind. Det må godt gøre opskriften lidt fantasifuld.

Her kommer nogle endnu mere spændende opskrifter, som I nemt kan lave derhjemme. PRØV DEM!

Morgenmad

_____ havregryn, _____ bananskiver og
_____ rosiner med _____ mælk
 $\frac{1}{2}$ skive _____ rugbrød med _____ ost
 $\frac{1}{2}$ skive groft _____ brød med _____ marmelade
1 glas _____ appelsinjuice og 1 kop _____ te

Frokost

$\frac{1}{2}$ skive _____ rugbrød med _____ torskerogn,
_____ citron og _____ karse
 $\frac{1}{2}$ skive _____ rugbrød med _____ æg,
_____ purløg og en _____ tomat
En skive _____ grovbrød med _____ leverpostej,
klappet sammen om et _____ salatblad og et stykke
_____ agurk
Tre små _____ gulerødder, $\frac{1}{2}$ _____ banan og
 $\frac{1}{4}$ liter _____ letmælk.

Øvelse

Lav tre lister med tillægsord.

I den ene liste skal der være neutrale tillægsord, i den anden skal der være ord, der siger, at noget er godt eller positivt, i den tredje liste skal der være ord, der siger, at noget er dårligt eller negativt.

1 Neutrale tillægsord	2 Positive tillægsord	3 Negative tillægsord
grøn	dejlig	rådden

Øvelse

Opskrift på gullasch

1. Skær kød i tern, løg i ringe.
2. Brun løg i margarine i en gryde, og tag det op igen.
3. Brun kødet eventuelt dyppet i mel.
4. Kom vand og krydderier ved. Kog retten i ca. 1 time.
5. Kog gulerodstern med de sidste 10 minutter.
6. Jævn skyen, tilsæt kulør og løg.

Tilbehør: Kartoffelmos

Fra *Hvordan. Kogebog til hjemkundskab* af Lisbet Lentz Olesen

I en opskrift er der sjældent tillægsord. Skriv denne opskrift om sådan, at der kommer mange tillægsord ind i den.

Du kan vælge mellem:

- a) tillægsord, der beskriver neutralt: *Skær det røde kød ...*
- b) tillægsord, der er positive: *Skær det pragtfulde kød ...*
- c) tillægsord, der er negative: *Skær det grimme kød ...*

Øvelse

Dette er begyndelsen til en historie, der handler om heksemutter, Kaj og andre børn.

I byen boede der en heksemutter.
Hun var ganske vist ikke nogen rigtig heks, hun så bare sådan ud.
De fleste børn var bange for hende. Den eneste, der ikke var bange for hende, var Kaj.
Han var ikke alt for klog, ham Kaj. Han var sådan lidt tossegod og let at narre. Heksemutter havde derfor spurgt ham, om han ville lave havearbejde for hende. Så skulle han nok få en god betaling. Og Kaj havde sagt ja.
Han var jo ikke bange for heksemutter. Han troede på det gode i folk, selv i gamle hekse.

Fra *Kartoffel-Kaj* af Peter Mouritzen

Find tillægsord i teksten, der fortæller noget om personerne.

Heksemutter:

Kaj:

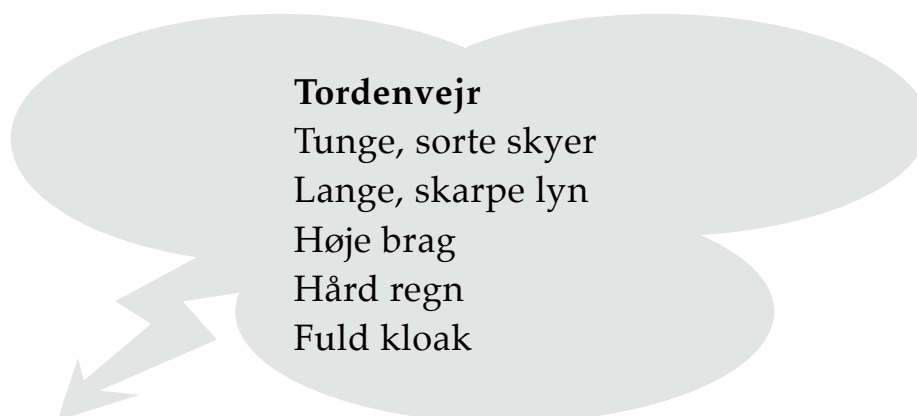
De andre børn:

Øvelse

Her er et eksempel på en beskrivelse, hvor der kun er brugt tillægsord og navneord.

Vælg selv en anden situation, som du vil beskrive kun med tillægsord og navneord. Ligesom ved beskrivelsen af tordenvejret kan der være et eller flere tillægsord foran hvert navneord.

Øvelse

Hvad sker der på billedet? Hvad gør billerne, pigen, træet, tingene? Skriv alle udsagnsordene.

Der var engang en lille gabe –
å nej, jeg mener lille abe,
og aben han hed OSVALD.

Her sidder han en tidlig morgen
og gaber lidt
og klør sig lidt
og varmer sig i solen.

Og nu vil han så loppe lidt –
å nej, jeg mener hoppe lidt
og danse hen ad grenen,
for Osvald er
så morgenglad
og fuglene de synger.

Men han er også tom i haven –
åh nej, jeg mener tom i maven,
han må ha' lidt at spise,
og røde æbler
er søde æbler,
og det er noget for Osvald.

Når Osvald drømmer lidt om hatten –
åh nej, jeg mener lidt om natten,
så drømmer han om æbler,
om røde æbler,
kæmpeæbler,
så store som balloner.

Fra *Aben Osvald* af Egon Mathiesen

Øvelse

- a** Find alle navneord, også de lidt skøre, og sæt streg under med én farve.
- b** Find alle udsagnsord. Skriv én liste med de udsagnsord, der handler om noget, man kan gøre med kroppen, og en anden liste med udsagnsord om noget, der sker indeni.

Noget man kan gøre med kroppen

Noget der sker indeni

- c** Find alle tillægsord, og sæt streg under med en anden farve.

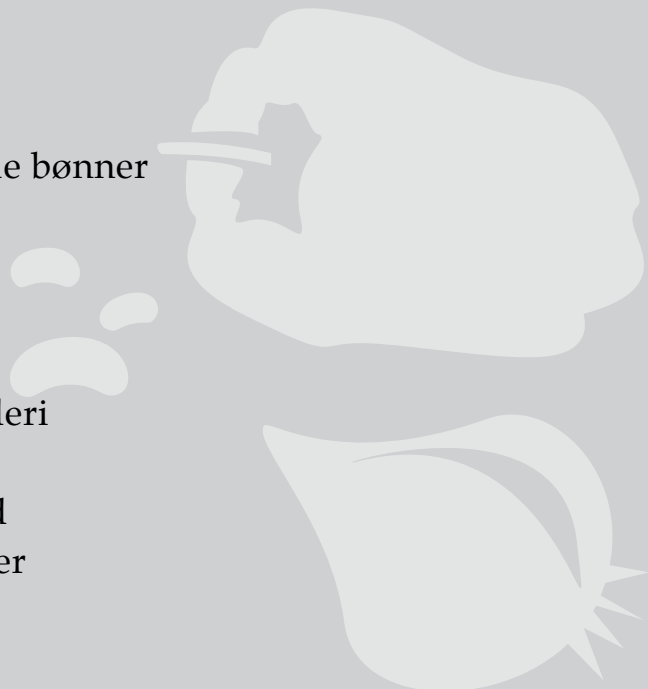
Øvelse

Find navneordene i teksten nedenfor, og streg dem under med blyant.

Sæt en rød streg under de endelser, der viser, at navneordet står i flertal.

Chili con carne

200 g brune/hvide bønner
1 fed hvidløg
1 løg
1 grøn peber
2 ss olie
1/8 ts chili-krydderi
lidt salt, peber
150 g hk. oksekød
1 ds flåede tomater
1 dl vand

1. Udblød bønnerne i 1 døgn. Kog dem møre i ca. 1 time i vand. Dryp dem af i en sigte.
2. Hak løg og grøn peber. Gem lidt til pynt.
3. Svits det hakkede i olie i et par minutter.
4. Drys krydderier over. Kom kød i og rør om til kødet skifter farve.
5. Tilsæt de flåede tomater og 1 dl vand.
6. Lad retten småkoge under låg i 15 minutter.
7. Bland bønnerne i retten og kog endnu i 5 minutter.

Øvelse

- Find navneordene i teksten nedenfor, og streg dem under med blyant.
- Sæt en rød streg under de endelser, der viser, at det er flertal.
- Sæt en bølget streg under de endelser, der viser, at det er bestemt.

.....

Guldsmedens larve lever i vand. Den spiser smådyr og vokser sig større og større. Larven lever omkring 3 år i vandet. En dag kravler den op på et siv. Kroppen revner i ryggen, og ud kravler den voksne guldsmed. Vingerne er stadig bløde. Men efter nogle timer i solen bliver vingerne stive og hårde. Nu kan guldsmeden flyve.

.....

Træer er fyldt med blade. På grantræer ligner bladene små nåle. Bladene skal have luft, vand og sollys. Så laver bladene en slags små byggeklodser. De er så små, at vi slet ikke kan se dem. Klodserne bliver brugt til at "bygge" træet større.

Fra *Den levende verden* af Peter Bering og Kim Conrad Petersen

Øvelse

Fortsæt med at sætte tillægsord ind.

Manden graver et dybt hul.

Peter laver _____ mad.

Aben spiste en _____ banan.

De køber en _____ bog.

Han laver et _____ mål.

Pigen så _____ film.

Den sure mand svarer Peter.

(Kvinden) _____ fortæller en historie.

(Kranen) _____ løfter den tunge kasse.

(Maskinen) _____ vasker vores tøj.

(Vinderen) _____ er Trine Hansen.

(Stolen) _____ er gammel.

(Huset) _____ bliver grønt.

(Drengen) _____ hedder Peter.

Øvelse

Læs opskriften.

Havreknopbrød

Ingredienser:

8 dl hvedemel, 4 dl rugmel, 2 spsk bagepulver, 1 tsk salt, 2 spsk olivenolie, 1 dl havregryn, ca. ½ liter letmælk, lidt smør eller olie til pensling, 2 spsk havregryn til pynt.

Fremgangsmåde:

Tænd for ovnen. Bland de tørre ingredienser i en skål. Tilsæt olie, havregryn og mælk og rør dejen sammen. Tryk dejen ud i en lille smurt bradepande, forskær dejen med en kniv i 24 kvadrater, pensl med smør eller olie og drys med havregryn. Bag brødet ved 225° i 15-17 minutter.

Bræk brødet ved bordet og server det nybagt, ellers er det tørt.

Fra *Bogen til hjemkundskab – bid for bid* af Helle Brønnum Carlsen & Annelise Terndrup Pedersen

Øvelse

De tre drenge klatrer op i et stort træ. Først sidder de på hver sin gren og snakker. De kan alle tre lide at cykle og pjatte og samle på ting. Så sætter de sig på den samme gren. De fortæller historier og griner. Det er helt sørgeligt, da de skal klatre ned fra træet og sige farvel til hinanden.

Fra *De tre familier* af Helle Helle

- Skriv teksten om fra nutid til datid.

De tre drenge _____ op i et stort træ. Først _____ de på hver sin gren og _____. De _____ alle tre lide at cykle og pjatte og samle på ting. Så _____ de sig på den samme gren. De _____ historier og _____. Det _____ helt sørgeligt, da de _____ klatre ned fra træet og sige farvel til hinanden.

- Skriv udsagnsordene ind i skemaet nedenfor.
Nogle udsagnsord bøjes i datid med **-ede** eller med **-te**. Nogle udsagnsord ændrer vokal, når det bliver datid, mens andre bøjes på en helt anden måde.

-ede	-te	på en anden måde
klatrede		

Øvelse

Den, der holdt sig vågen hele natten for at se, hvad der skete, fandt ikke ud af noget. Kun at husene flyttede. Hvis de stod på gaden og holdt vagt, var huset de kiggede på, pludselig væk, og et andet lå på den samme plads. Og for den, der sad i sin stue om natten og kiggede ud i haven på sit pæretræ, kunne haven forsvinde, og nu så man i stedet et æbletræ. Og månen, der før skinnede ned i stuen, hang nu i stuens modsatte vindue bag ryggen.

Fra *Byen hvor husene bytter plads* af Louis Jensen

Skriv teksten om fra datid til nutid.

Den, der _____ sig vågen hele natten for at se, hvad der _____, _____ ikke ud af noget. Kun at husene _____. Hvis de _____ på gaden og _____ vagt, _____ huset de _____ på, pludselig væk, og et andet _____ på den samme plads. Og for den, der _____ i sin stue om natten og _____ ud i haven på sit pæretræ, _____ haven forsvinde, og nu _____ man i stedet et æbletræ. Og månen, der før _____ ned i stuen, _____ nu i stuens modsatte vindue bag ryggen.

Øvelse

Skriv sammensatte ord, der handler om **ting**:

cykelhjul, kaffekop

Skriv sammensatte ord, der handler om **steder**:

Gangsti, motorvej

Skriv sammensatte ord, der handler om **mennesker**:

Landmand, brandmand

Skriv sammensatte ord, der handler om andre **væsner**:

Bjergtrold, skovtrold

Skriv sammensatte ord, der handler om **begreber**:

Skoledag, feriedag, morgensang

Øvelse

Her er en række udsagnsord.

Find navneord, de kan sættes sammen med sådan,
at det bliver til nye sammensatte navneord.

Prøv at finde mere end et navneord til hver.

køre +

---

tænke +

---

læse +

---

regne +

---

koge +

---

finde +

Øvelse

Find selv på nye ord om en person ved at sætte *-er* på et udsagnsord.
Skriv en sætning, der forklarer, hvad sådan en person laver.

Udsagnsord	Navneord om person	Forklaring
at koge	en koger	

Øvelse

Find ord, der er lavet af et **udsagnsord + r**, og som handler om det, man kan bruge tingen til. Det kan være ord, du kender fra dagligdagen, og det kan også være ord, du finder på. For hvert ord skal du skrive en sætning, der forklarer, hvad tingen kan bruges til. Du må også gerne lave sammensatte ord.

Udsagnsord	Navneord om person	Forklaring
<u>at vende pandkager</u>	<u>en pandekagevender</u>	Et bredt redskab, som kan få fat under hele pandekagen og vende den, så den stadig er hel og flot.
<u>at bruse</u>	<u>en bruser</u>	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	

Øvelse

Lav tillægsord, der er lavet af et **navneord** + **lig**.

Navneord	Tillægsord
alvor	
ven	
ro	
dag	
skrift	
eventyr	
adel	
fare	
afsky	
fred	
liv	
gavn	
gys	
pine	
ønske	
år	

Øvelse

Lav navneord, der er lavet af et **udsagnsord + ing** eller af et **udsagnsord + ning**.

Udsagnsord	Navneord
læs	
regn	
stig	
tegn	
slut	
spis	
vand	
bad	
bag	
klip	
mal	
mål	
stig	
pas	
afrim	
eftersøg	

Øvelse

Skriv selv flere ord ind i skemaet.

Et ord	+ endelse	= begreb (nyt ord)
at begrave	+ else	begravelse

Et ord	+ endelse	= begreb (nyt ord)
sikker	+ hed	sikkerhed

Et ord	+ endelse	= begreb (nyt ord)
barn	+ dom	barndom

Øvelse

Lav korte sætninger. Der skal kun være udsagnsled og grundled i hver sætning.

Lav sætninger med **levende væsner**.

grundled (levende væsner)	udsagnsled: gør eller gjorde	
Drengene	synger	

Lav sætninger med **ting**.

grundled (ting)	udsagnsled: gør eller gjorde	
Maskinen	larmede	

Lav sætninger med **begreber**.

grundled (begreb)	udsagnsled: gør eller gjorde	
Tiden	flyver	

Øvelse

Lav korte sætninger.

Der skal kun være grundled og udsagnsled + nogen/noget i hver sætning.

Lav sætninger med **levende væsner**.

grundled (levende væsner)	udsagnsled: gør eller gjorde	nogen eller noget
Sømanden	drikker	øl

Lav sætninger med **ting**.

grundled (ting)	udsagnsled: gør eller gjorde	nogen eller noget

Lav sætninger med **begreber**.

grundled (begreb)	udsagnsled: gør eller gjorde	nogen eller noget
Larmen	overdøvede	alt
Kedsomheden	plagede	os

Øvelse

Lav korte sætninger.

Der skal kun være grundled og udsagnsled = nogen/ noget i hver sætning.

Lav sætninger med **levende væsner**.

grundled (levende væsner)	udsagnsled:	nogen eller noget

Lav sætninger med **ting**.

grundled (ting)	udsagnsled:	nogen eller noget

Lav sætninger med **begreber**.

grundled (begreb)	udsagnsled:	nogen eller noget

Øvelse

Kevin var et mærkeligt barn.
Han havde store, hvide tænder, der sad helt skævt i munden.
Der var ikke nogen på skolen, der rigtig kunne lide ham,
faktisk var vi alle sammen bange for ham.
Ingen turde sige noget ondt til Kevin.
Det var nemlig ikke bare Kevin, der ikke var helt normal.
Der var noget underligt ved hele Kevins familie.

Huset, de boede i, lå lidt tilbagetrukket mellem nogle høje træer.
Det var det sidste hus på vejen.
Ingen fra skolen havde nogen sinde været derinde,
og ingen ønskede nogen sinde at komme det.

Fra *Kevin's hus* af Katrine Marie Guldager

Dette er begyndelsen til en roman. Teksten er her sat op, så det er lettere at læse de enkelte sætninger.

Find de led, du kender, i sætningerne, og sæt en streg under i hver sin farve:

- Én farve under alle udsagnsled.
- En anden farve under alle grundled.
- En tredje farve under led, der ligner det tredje led i de korte sætninger, du har lavet i øvelserne:

Nogen/noget + "gør" eller "gjorde" + nogen/noget

Nogen/noget + er eller var lige med + nogen/noget

Der skal altså ikke farve under alle ord i sætningen.

Øvelse

Her er nogle korte sætninger med *nogen/noget* + "gør/gjorde". Tilføj *hvordan*.

Solen skinner skarpt.

Græsset vokser langsomt.

Koen brøler

Manden taler

Drengen smiler

Toget kører

Han synger

Vælg nogle af de korte sætninger med *nogen/noget* + "gør/gjorde", og tilføj *hvornår*.

Solen skinner hele dagen.

Vælg nogle af de korte sætninger med *nogen/noget* + "gør/gjorde", og tilføj *hvor*.

Solen skinner på altanen.

Manden fælder et træ _____ (hvordan).

Manden fælder et træ _____ (hvornår).

Manden fælder et træ _____ (hvor).

Pigerne flytter sofaen _____ (hvordan).

Pigerne flytter sofaen _____ (hvornår).

Pigerne flytter sofaen _____ (hvor).

Manden giver flødeboller _____ (hvordan).

Manden giver flødeboller _____ (hvornår).

Manden giver flødeboller _____ (hvornår).

Drengen fik en lillesøster _____ (hvordan).

Drengen fik en lillesøster _____ (hvornår).

Drengen fik en lillesøster _____ (hvor).

Kranen løftede kassen _____ (hvordan).

Kranen løftede kassen _____ (hvornår).

Kranen løftede kassen _____ (hvor).

Hønen lægger æg _____ (hvordan).

Hønen lægger æg _____ (hvornår).

Hønen lægger æg _____ (hvor).

Øvelse

nogen/noget	gør/gjorde	nogen/noget
Manden	køber	en bil
Den gamle mand	køber	en stor bil
Den rare, gamle mand	køber	en stor, flot bil
Den lille, rare, gamle mand	køber	en stor, flot, gul bil

Her er nogle sætninger med nogen/noget + gør + nogen/noget.
Find navneordene for nogen/noget, og sæt tillægsord foran.

En pige maler et billede.

nogen/noget	gør/gjorde	nogen/noget

Damen spiser et æble.

nogen/noget	gør/gjorde	nogen/noget

To damer overfuser en dreng.

nogen/noget	gør/gjorde	nogen/noget

Øvelse

I denne tekst er alle punktummer og store bogstaver fjernet.

- Find udsagnsled og grundled, og sæt punktum mellem hver sætning.
- Sæt streg over bogstaver, der ikke skal være små, og skriv det store bogstav ovenover.

.....

Vårfluens larve har en blød krop rundt om kroppen bygger den et rør røret kan være af små sten, grene eller snegle her i røret er den godt beskyttet

Guldsmedens larve lever i vand den spiser smådyr og vokser sig større og større larven lever omkring 3 år i vandet en dag kravler den op på et siv kroppen revner i ryggen, og ud kravler den voksne guldsmed vingerne er stadig bløde men efter nogle timer i solen bliver vingerne stive og hårde nu kan guldsmeden flyve

Fra *Den levende verden* af Peder Bering og Kim Conrad Petersen

.....

Øvelse

Her er et eventyr, der er skrevet af en elev i 4. klasse.

.....

Der var engang en prins. Han var blevet smidt ud af sit rige af en ond konge. Kongen havde taget dronningen til fange, og nu boede prinsen i en hule dybt inde i den mørke skov han havde kun en stok og sine klæder, men stokken havde en god egenskab den kunne trylle.

En dag drog han ud i verden for at finde en kone men det fandt han ikke fordi han lignede en hulebo og ikke en prins.

Derpå drog han hjemad og da der var gået tre uger stod han foran en hule. Han gik derind og spiste. Kort tid efter kom en slukøret fe, prinsen spurgte feen hvad der var i gære feen svarede jeg har ledt og ledt, men jeg kan ikke finde min stok der kan trylle og feen så endnu mere slukøret ud for tryllestokke hænger jo ikke på træerne.

Da hentede han sin stok og viste den til feen jeg kan ikke selv trylle med den feen lyste op og på to minutter havde hun fløjet hele jorden rundt af bar glæde da hun kom sagde hun at han måtte få tre ønsker og han ønskede at han fik prinseklæder og et sværd og en kone, og så drog han hen til slottet og befriede sin mor og skar kongen i terninger og snart kunne man spise ham på dåse. Prinsen og prinsessen blev gift. Det fjerde ønske var tvillinger. Og de levede lykkeligt til de døde.

.....

- Vælg et af afsnittene, og find udsagnsled og grundled.
- Nogle steder har eleven glemt at sætte punktum. Find nogle af stederne. Ret, sådan at der er stort begyndelsesbogstav efter punktum.
- Find steder, hvor eleven har sat to sætninger sammen med *og* eller *men*, og sæt streg under *og* og *men*.

.....

Guldsmedens larve lever i vand. Den spiser smådyr og vokser sig større og større. Larven lever omkring 3 år i vandet. En dag kravler den op på et siv. Kroppen revner i ryggen, og ud kravler den voksne guldsmed. Vingerne er stadig bløde. Men efter nogle timer i solen bliver vingerne stive og hårde. Nu kan guldsmeden flyve.

Fra *Den levende verden* af Peder Bering og Kim Conrad Petersen

.....

Øvelse

Grundled og udsagnsled

I teksten her er der korte sætninger med punktum imellem. Find alle udsagnsled og alle grundled. Sæt én farve under alle udsagnsled, og sæt en anden farve under alle grundled.

Ordklasser

Find navneord, tillægsord og udsagnsord, og skriv dem ind i skemaet.

Navneord	Tillægsord	Udsagnsord

Sammensatte ord

Teksten handler om en guldsmed. Det er et insekt, men det samme ord betyder også en smed, der arbejder med guld. Find flere sammensatte ord med *-smed*.

Bøjning af ord

Teksten er skrevet i nutid, fordi den handler om noget, der altid er på den måde.

Bøj udsagnsordene, så hele teksten kommer til at handle om noget i datid.

Guldsmedens larve _____ i vand. Den _____ smådyr og _____ sig større og større. Larven _____ omkring 3 år i vandet. En dag _____ den op på et siv. Kroppen _____ i ryggen, og ud _____ den voksne guldsmed. Vingerne _____ stadig bløde. Men efter nogle timer i solen _____ vingerne stive og hårde. Nu _____ guldsmeden flyve.

Sæt tillægsord ind

Find navneord i teksten, og find på tillægsord, du kan sætte ind foran navneordene, sådan at de kan beskrive navneordene. Husk, at du nogle gange skal lave lidt om på endelser, der viser bestemthed. Du må gerne vælge tillægsordene sådan, at der kommer en skør eller fantastisk historie ud af det.

Eksempel

Den arrige guldsmeds labre larve lever i grønt vand. Den spiser ...

.....

Der var engang en dreng, som kedede sig, så hans hat slog buler og verden gik i stå.

Han kedede sig, så tapetet hang i laser, og der gik hul på gulvtæppet.

Han kedede sig så meget, at vandhanerne tørrede ud og uret gik i stå.

Han kedede sig, så osten i skabet blev hård som sten, og luften fes ud af hans cykel.

Han kedede sig så meget, at huset skvattede sammen og blev til en dyngel mel. Mælken blev sur i hele byen, og hver eneste sangfugl i 25 kilometers omkreds holdt kæft.

Og så kom drengen pludselig til at tænke på noget andet, og straks holdt han op med at kede sig. Og i samme øjeblik gik hele verden i gang igen.

Kedsomhed af Thomas Winding

.....

Øvelse

a Skriv hele historien om til nutid.

Der _____ en dreng, som _____ sig, så hans hat _____ buler og verden _____ i stå. Han _____ sig, så tapetet _____ i laser, og der _____ hul på gulvtæppet. Han _____ sig så meget, at vandhanerne _____ ud og uret _____ i stå. Han _____ sig, så osten i skabet _____ hård som sten, og luften _____ ud af hans cykel. Han _____ sig så meget, at huset _____ sammen og _____ til en dyngel mel. Mælken _____ sur i hele byen, og hver eneste sangfugl i 25 kilometers omkreds _____ kæft. Og så _____ drengen pludselig til at tænke på noget andet, og straks _____ han op med at kede sig. Og i samme øjeblik _____ hele verden i gang igen.

Det gør historien lidt anderledes. Kan du forklare hvordan, du oplever den som anderledes, når det hele er i nutid?

b I historien er der sammensatte ord, hvor man kan bytte om på første og sidste del og få et nyt ord:

<i>vandhane</i>	<i>hanevand</i>
<i>sangfugl</i>	<i>fuglesang</i>

Kan du komme i tanker om andre ord, du har hørt eller læst forskellige steder, hvor man på samme måde kan bytte om på første og sidste led? Skriv dem ned:

Du kan også selv finde på nogle ord, som vi ikke plejer at bruge, men som lyder skørt og godt. Du kan lade dig inspirere af ord fra historien, men du kan også finde på andre ord.

<i>Ord vi bruger</i>	<i>Det "omvendte" ord</i>
<i>gulvtæppe</i>	<i>tæppegulv</i>
<i>bøllehat</i>	<i>hattebølle</i>
...	...

- C** Skriv en lille, skør historie, hvor du leger med nogle af dine ordpar.
Du skal bruge begge ord i et par i samme sætning eller lige efter hinanden.

I historien *Kartoffel-Kaj* tror Heksemutter, at hun kan blive rig af at handle med kartofler, som hun har købt af Kaj.

Heksemutter tænkte på alle de kartofler hun ville få. Når Kaj havde fået så mange kartofler ud af én eneste forhekset kartoffel på så kort tid, så ville heksemutter inden dagen var omme sidde på toppen af et kartoffelbjerg.

Jeg bliver kendt som Kartoffel-heksen, tænkte hun og var allerede begyndt at fryde sig. Jeg får det største KARTOFLERI i hele verden ... og jeg kommer aldrig til at mangle. Jeg bliver rig af kartofler ... Og så får jeg bestemt også trolden til ægtemand. Han må da gerne blive forelsket i mig, når han ser hvordan jeg kan trylle med kartofler!

OK, sagde Kaj. – Jeg er også godt træt af at slæbe på kartoflerne.

Og så rodede heksemutter i sin store hekse-taske, der var fuld af firben, tudser, snoge og andre af hendes kæledyr, og fandt fem fedtede hundredekrone-sedler til Kaj, som straks stak dem i baglommen.

Fra *Kartoffel-Kaj* af Peter Mouritzen

Øvelse

I denne historie har forfatteren valgt at skrive nogle af de sammensatte ord med bindestreg, men normalt skriver vi sammensatte ord i ét ord. Det skal du også gøre.

- a** Find navneord i teksten hvor *kartoffel-* er sat sammen med noget andet.
Find andre sammensatte ord, og sæt streg under dem.
- b** Skriv selv flere navneord med *kartoffel + et andet ord*. Lav to lister. En med ord, du kender fra hverdagen, og en med ord, du selv finder på. De må godt være lidt skøre, ligesom i historien.
Husk at skrive de sammensatte ord i ét ord.
- c** Heksemutter drømmer om at få det største KARTOFLERI i verden. Det er et ord, forfatteren har fundet på om et sted, hvor man dyrker og sælger kartofler.
Find selv på flere ord, der ender på *-eri*, og forklar, hvad der sker på den slags steder.
- d** Ud af heksemutters taske kommer der firben, tudser og snoge.
Lav en ordslange, der passer til at være nede i en heksetaske.

